

Základní škola
a gymnázium
města Konice

MPP – PŘÍLOHA č. 1

Program proti šikaně

pro školní rok 2025 / 2026

č.j.: ZŠGKo 1439/2025

Program proti šikaně vychází z Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č. j. MSMT-21149/2016, a je součástí školního preventivního programu. Je vypracován v souladu s platným zněním Školního řádu Základní školy a gymnázia města Konice, příspěvkové organizace, č. j. ZŠGKo 757/2018.

I. CÍL PROGRAMU

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Škola se zaměřuje na rozvoj komunikace a budování pozitivních vztahů uvnitř třídních kolektivů i mezi žáky a učiteli – bez ohledu na to, zda již k projevům šikany došlo, či nikoli.

Součástí programu je:

- **společný postup** při řešení případů šikany,
- nastavení **ochranného režimu** (školní řád, dohledy učitelů),
- **spolupráce s rodiči** (vhodná forma seznámení s prevencí a řešením šikany ve škole, a to prostřednictvím webových stránek, při třídních schůzkách),
- činnost **školních poradenských služeb**,
- spolupráce se **specializovanými zařízeními**.

II. ODPOVĚDNOST ZA PLNĚNÍ PROGRAMU

- na tvorbě i realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci,
- jeho koordinace je v kompetenci školního metodika prevence (ŠMP),
- za realizaci je odpovědný ředitel školy.

III. CHARAKTERISTIKA ŠIKANY

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašit žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v dlouhodobějších cílených a opakovaných fyzických či psychických útocích jedince nebo skupiny vůči jednotlivci či skupině, kteří se neumí nebo z různých důvodů nemohou bránit.

Základní formy šikany:

Přímá šikana:

- **fyzická šikana:** bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí, sexuální násilí,
- **psychická šikana:** nadávky, pomlavy, vyhrožování, zesměšňování.

Nepřímá šikana:

- demonstrativní přehlížení, ignorování a pomlouvání žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.

Kyberšikana:

- útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internet, zakládání falešných profilů.

Šikana je každé chování, které splňuje tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci nebo skupině,
- je obvykle opakované, často dlouhodobé,
- jeho záměrem je oběť ohrozit, ponížit či zastrašit,
- oběť se mu neumí bránit a dlouhodobě trpí.

Šikana není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt,
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit nebo pobavit se na jeho úkor.

IV. PREVENCE ŠIKANY

Škola a školské zařízení nesou jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky – v souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon).

Kompetence v oblasti prevence šikany:

Každý pedagog je odpovědný za vytvoření zdravého klimatu ve třídě.

Je povinen zejména:

- podporovat rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky,
- jednat s žáky jako s partnery,
- udržovat důvěru mezi žáky a pedagogy,
- v kritických situacích dát jasně najevo, že nevhodné chování nebude tolerováno,
- nebýt lhostejný k projevům agresivity,
- informovat děti i zákonné zástupce o tom, na koho se mohou obrátit v případě problémů (třídní učitel, výchovný poradce, vedení školy, linka důvěry apod.).

Ředitel školy:

- zajišťuje vzdělávání pracovníků v oblasti prevence šikany,
- zajišťuje doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti sociálně patologických jevů,
- dbá na to, aby ve školním řádu byla jasně stanovena pravidla chování, včetně sankcí za jejich porušení,
- v souladu s pracovním řádem zajišťuje dohled pedagogických pracovníků nad žáky ve škole i při školních akcích,
- zajišťuje, aby byli žáci i pedagogové seznámeni s negativními důsledky šikany,
- spolupracuje se školním metodikem prevence (ŠMP) a třídními učiteli (TU) při řešení krizových situací.

Školní metodik prevence (ŠMP):

- koordinuje plán proti šikaně a seznamuje s ním všechny pedagogické pracovníky,
- spolupracuje s třídními učiteli a vedením školy při řešení krizových situací,
- spolupracuje s okresním metodikem prevence, zdravotnickými zařízeními, psychology, Policií ČR, orgány sociálně-právní ochrany dětí a mládeže apod.,
- podílí se na realizaci preventivních aktivit v oblasti šikany.

Třídní učitelé (TU):

- na začátku školního roku informují žáky i zákonné zástupce o tom, na koho se mohou obrátit při problémech ve škole (TU, ŠMP, výchovný poradce, vedení školy), ale i mimo školu,
- seznamují žáky i zákonné zástupce s programem proti šikaně (zápis v třídní knize, informace na třídních schůzkách),
- okamžitě řeší projevy sociálně patologického chování, ve spolupráci s výchovným poradcem a školním metodikem prevence (ŠMP).

Zákonní zástupci:

- v případě podezření na šikanu – a to nejen vůči jejich dítěti, ale i ostatním žákům – informují třídního učitele, jiného pedagoga, ŠMP, výchovného poradce (VP) nebo přímo vedení školy,
- aktivně spolupracují se školou při řešení problému,
- vzdělávají se v dané oblasti,
- spolupracují s pedagogicko-psychologickou poradnou (PPP) nebo jinými odbornými pracovišti v případě potřeby.

V. AKTIVITY ŠKOLY V PREVENCI PROTI ŠIKANĚ

Škola realizuje v rámci prevence šikany řadu aktivit, které směřují k posilování pozitivního klimatu ve třídách a k rozvoji sociálních dovedností žáků:

- „Kočičí zahrada“ – program zaměřený na rozvoj sociálních dovedností žáků; probíhá ve 12 lekcích ve 2. a 3. ročníku ZŠ,
- besedy „Vztahy ve třídě“ – realizované v 5. ročníku, a besedy „Vztahy ve třídě“ a „Šikana“ v 6. ročníku a v primě,
- práce učitelů, školního metodika prevence (ŠMP) nebo výchovného poradce (VP) s třídními kolektivy,
- informační nástěnky ŠMP s aktuálními tématy,
- informační letáky, doporučená literatura a kontaktní údaje k dispozici u ŠMP a VP,
- poradenské služby VP a ŠMP, důraz na pravidla chování uvedená ve Školním řádu.

VI. VAROVNÉ SIGNÁLY ŠIKANOVÁNÍ

Přímé:

- **posměšné poznámky** na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet; účet např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.,
- **kritika žáka**, výtky na jeho adresu, zejm. pronášené nepřátelským, nenávislným, pohrdavým tónem,
- **nátlak na žáka**, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil,
- **příkazy**, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem,
- skutečnost, že se žák **podřizuje** ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků,
- **nátlak na žáka** k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich,
- **honění, strkání, štouchání, rány, kopání**, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí,
- **rvačky**, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout,
- **žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese**, podrážděnosti, odmítnutí učitelům apod.

Nepřímé:

- žák je o přestávkách často **osamoceny**, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády,
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva **mezi posledními**,
- při přestávkách **vyhledává blízkost učitelů**,
- má-li žák promluvit před třídou, je **nejistý, ustrašený**,
- působí **smutně**, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči,
- stává se **uzavřeným**,
- jeho **školní prospěch** se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje,
- jeho **věci jsou poškozené** nebo znečištěné, případně rozházené,
- **zašpiněný nebo poškozený oděv**, stále postrádá nějaké své věci,
- **odmítá vysvětlit poškození** a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy,
- **mění svoji pravidelnou cestu** do školy a ze školy,
- začíná vyhledávat **důvody pro absenci** ve škole,
- **odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány**, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zákonní zástupci by si měli všimnout především následujících možných signálů:

- za dítětem **nepřicházejí domů spolužáci** nebo jiní kamarádi,
- dítě **nemá kamaráda**, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.,
- dítě **není zváno na návštěvu** k jiným dětem,
- **nechť dítěte jít ráno do školy** (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo); dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach,
- **ztráta chuti k jídlu**,
- dítě **nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou**, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem,
- dítě **chodí domů ze školy hladové** (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu),
- **usíná s pláčem**, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!",
- dítě **ztrácí zájem o učení** a schopnost soustředit se na ně,
- dítě bývá doma **smutné** či apatické nebo se objevují výkyvy nálad,
- zmínky o možné **sebevraždě**,
- **odmítá svěřit** se s tím, co ho trápí,
- dítě **žádá o peníze**, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze,
- dítě **nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí**,
- dítě je **neobvykle, nečekaně agresivní** k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům,
- dítě si **stěžuje na neurčité bolesti** břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma, své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- dítě se **vyhýbá docházce do školy**,
- dítě se **zdržuje doma více**, než mělo ve zvyku.

VII. KRIZOVÝ PLÁN

Postup při řešení šikany nebo podezření na šikanu:

- informovat třídního učitele (TU), školního metodika prevence (ŠMP) a vedení školy, dohodnout další postup – je třeba postupovat velmi uvážlivě a citlivě, každý případ je individuální; dodržovat diskrétnost a důvěrnost informací, neřešit situaci před celou třídou,
- zorientovat se v situaci, provést orientační šetření (ŠMP ve spolupráci s TU),
- zvážit další postup – např. přizvání okresního metodika prevence, provedení sociometrických testů, případné kontaktování Policie ČR apod.

Doporučená strategie při vyšetřování počáteční šikany:

1. **Odhad závažnosti a monitoring situace.** Zachovat klid, poděkovat za sdělení. Okamžitě informovat TU, školního metodika prevence. Zajistit ochranu zdroje informací a svědků.

2. Rozhovor s těmi, **kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi** – v soukromí, s důrazem na důvěrnost; žáci musí být ujistěni, že případ nebude řešen před celou třídou. (TU, ŠMP)

3. **Nalezení vhodných svědků.** (TU)

4. Individuální nebo konfrontační **rozhovory se svědky**, nepřipustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory. Vytvořit atmosféru bezpečí. Rozhovory probíhají důvěrně a diskrétně. Doporučené otázky pro svědky: Kde a kdy se šikana děje? Kdo je do ní zapojen? Jak často se opakuje a jak dlouho trvá? Kolik je agresorů? Jaká jsou jejich jména? Kolik je obětí? Znájí jména dalších svědků? (TU, ŠMP)

5. **Ochrana oběti** – pokračování v individuálních rozhovorech s obětí (zajistit oběti citlivý a empatický přístup, bezpečné prostředí, čas a klid), pokud se lišila jejich výpověď od výpovědi svědků. V případě potřeby kontaktovat zákonné zástupce oběti a požádat je o spolupráci. (TU, ŠMP)

6. **Rozhovor s agresory**, případně jejich konfrontace – snaha identifikovat „nejslabší článek“ skupiny, přivést agresory k přiznání nebo vzájemnému obviňování. Stručné a jasné sdělení popisu jeho chování. Vyhotovuje se zápis s podpisy. (TU, ŠMP, min. dvě osoby)

7. **Interní schůzka – vedení školy, ŠMP a TU** posoudí, zda se skutečně jedná o šikanu, stanoví její závažnost a navrhnou opatření vůči oběti, agresorovi i třídnímu kolektivu. Určí, kdo bude jednat s rodiči obětí a agresorů. (vedení školy, ŠMP, TU)

8. **Schůzka se zákonnými zástupci agresorů** (jsou-li nezletilí) – seznámení s navrženými opatřeními, požádání o spolupráci, provedení zápisu. U zletilého agresora jedná škola přímo s ním. (vedení školy, ŠMP, TU)

9. **Schůzka se zákonnými zástupci oběti** – ne současně s rodiči agresora. Dohodnou se další kroky a podpora. I zde se provede zápis. (vedení školy, ŠMP, TU)

10. Závěrečný krok **třídního učitele – informuje třídu o potrestání viníků** (v přiměřené a citlivé míře), čímž dává jasně najevo, že škola nebude tolerovat žádné projevy šikany či jiného nevhodného chování. Zdůrazňuje důležitost dodržování školního řádu. Současně dochází k ujasnění třídních pravidel a posílení skupinové soudržnosti. Třídní učitel nadále sleduje vývoj situace a pravidelně ji konzultuje se školním metodikem prevence (TU).

11. Další kroky školy – škola **dále monitoruje, zda přijatá opatření vedla ke zlepšení situace.** V případě potřeby pokračuje v podpoře oběti i v práci s třídním kolektivem. Každý případ šikany vyžaduje individuální, promyšlený a citlivý přístup. Veškeré kroky a postupy musí být řádně dokumentovány. (ŠMP, TU)

Postup při pokročilé formě šikany (tzv. „třídní lynčování“) – výbuch skupinového násilí vůči oběti:

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. Zvládnutí vlastního šoku – **bleskový odhad závažnosti a formy šikany.**
2. Bezprostřední **záchrana oběti, zastavení skupinového násilí**

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

3. Domluva **pedagogických pracovníků a vedení školy** na dalším postupu, rozdělení úkolů při vyšetřování.
4. **Zamezení komunikaci mezi agresory**, zabránění domluvě na křivé výpovědi.
5. Pokračující **psychická podpora a pomoc oběti**.
6. **Oznámení případu** Policii ČR a paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

C. Vyšetřování

7. **Individuální rozhovory s obětí, svědky, agresory** (možné i konfrontace mezi agresory, nikoli však s obětí).
8. Nalezení **nejslabších článků**, nespolupracujících svědků.

D. Náprava

9. Využití **metody vnějšího nátlaku** (přesné pojmenování následků, sankce), případně **změna konstelace třídního kolektivu** (např. převedení agresora nebo oběti, přeskupení skupin, práce s celou třídou).

Klíčové zásady:

- Postupovat vždy diskrétně a citlivě – chránit důstojnost oběti i všech zúčastněných.
- Dokumentovat jednotlivé kroky v písemné podobě – zápisy ze schůzek, záznamy rozhovorů, oznámení policii apod.
- Spolupracovat s rodiči a odbornými institucemi.
- Každý případ řešit individuálně – neexistuje „jednotný návod“, ale krizový plán pomáhá orientaci.

VIII. NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ

Podle Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních čl. 5 Nápravná opatření má škola k dispozici pro zastavení násilí agresorů nápravná opatření, z nichž některá přicházejí při šikanování v úvahu:

- **výchovná opatření** (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy; podmíněné vyloučení a vyloučení ze školy – nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku),
- realizace **individuálního výchovného plánu agresora**,
- **snížení známky z chování**,
- **převedení do jiné třídy** (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek),
- **vyloučení ze školy** při mimořádně závažné šikaně a opakované šikaně po rozhodnutí výchovné komise – nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku. Při

vyloučení žáka se musí postupovat v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád (viz Příloha č. 8 *Vzor rozhodnutí o vyloučení žáka*);

- v extrémních případech si lze představit potřebu urychlit proces vyloučení žáka proto, aby se neopakovaly negativní projevy plynoucí z přítomnosti problematického žáka ve škole. Taková potřeba může vzniknout zejména v situaci, kdy selžou všechna ostatní opatření organizačního, výchovného či kázeňského charakteru. Pro urychlení procesu vyloučení žáka ze školy zejména v jasných případech, kdy není pochyb o tom, že jsou pro takový postup splněny podmínky, je možné uvažovat o vyloučení odkladného účinku rozhodnutí o vyloučení žáka ze školy podle § 85 správního řádu. Takto nabude rozhodnutí o vyloučení žáka ze školy právní moci již doručením účastníkovi nebo účastníkům řízení a nemusí se čekat na uplynutí lhůt pro podání odvolání, případně na rozhodnutí o odvolání. Žák bude takto vyloučen ze školy již dnem doručení rozhodnutí žákovi (v případě, že je žák zletilý), nebo jeho zákonným zástupcům,
- **doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče**, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu,
- podání **návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou**, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

IX. DOPORUČENÍ K DALŠÍ PRÁCI S AGROREM A TŘÍDNÍM KOLEKTIVEM

Je důležité pokračovat v systematické **práci s agresorem** – pomoci mu získat náhled na vlastní chování, porozumět jeho motivům a případně prozkoumat vlivy rodinného prostředí. V případě potřeby je vhodné zprostředkovat pomoc odborných zařízení, jako je pedagogicko-psychologická poradna, středisko výchovné péče, případně klinický psychoterapeut nebo dětský psychiatr.

Pro skutečnou nápravu situace ve třídě je nezbytná **práce s celým třídním kolektivem**. Je důležité věnovat pozornost také těm žákům, kteří byli „přihlížejícími“ – mlčící většině, která mohla být situací traumatizována. I tito žáci potřebují podporu a příležitost k reflexi.

Další práce se třídou je v kompetenci třídního učitele (TU), školního metodika prevence (ŠMP), výchovného poradce (VP) nebo jiných odborníků.

Je nezbytné si uvědomit, že hlavním cílem není pouze potrestání viníků, ale především obnova zdravého klimatu ve třídě a zlepšení mezilidských vztahů.

Vypracovaly Mgr. Věra Kolodinová a Mgr. Eva Vlková

Konici 1. 9. 2025

ŠIKANA

POČÁTEČNÍ ŠIKANA

1. Odhad závažnosti a monitoring situace

2. Rozhovor s informátory a oběťmi

3. Nalezení svědků

4. Rozhovor se svědky

5. Zajistit ochranu obětí

6. Rozhovor s agresory

7. Schůzka vedení, MP a TU

8. Schůzka s rodiči agresorů

9. Schůzka s rodiči obětí

10. Informování třídy o potrestání viníků (TU)

11. Monitoring přijatých opatření

POKROČILÁ ŠIKANA

1. Bleskový odhad závažnosti

2. Záchrana obětí, zastavení skupinového násilí

3. Okamžitá porada pedg. pracovníků o spolupráci a postupu vyšetřování za podpory vedení školy

4. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi

5. Pomoc a podpora obětem

6. Oznámení případu PČR a paralelně navázání kontaktu se specialistou, informace rodičům

7. Individuální rozhovory s oběťmi, svědky, agresory; nalezení nejslabších článků

8. Náprava: metody vnějšího nátlaku, případně změna konstelace třídního kolektivu